

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07/10-129М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«Патопсихологія»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за
освітньо-професійною програмою «Психологія»
спеціальності 053 «Психологія»
денної і заочної форми навчання

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 4 від 12.12.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Патопсихологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» денної і заочної форми навчання [Електронне видання] / Ставицька О. Г. Рівне : НУВГП, 2025. 57 с.

Укладач: Ставицька О. Г., кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін.
Протокол № 4 від 10 грудня 2025 року

Відповідальний за випуск – Сокаль В. А., кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін.

Керівник (гарант) освітньої програми:

Шпак Світлана Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Попередня версія 07-03-297М

© О. Г. Ставицька, 2025

© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2025

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Методичні поради для роботи над дисципліною	8
3	Програма навчальної дисципліни	8
4	Теми семінарських занять	13
5	Плани семінарських занять	14
6	Завдання для самостійної роботи	45
7	Види самостійної роботи	48
8	Методи контролю	49
9	Питання до модульного контролю	50
10	Рекомендована література	54
11	Інформаційні ресурси	56

Вступ

Актуальність вивчення дисципліни «Патопсихологія» зумовлено її спеціалізацією на вивченні психічних розладів та їх проявів через аналіз патологічних аспектів психічної діяльності людини. Курс спрямований на формування у здобувачів вищої освіти професійних знань про природу та особливості відхилень у психічній діяльності, їх класифікацію, етіологію та патогенез, а також на ознайомлення із сучасними методами діагностики та лікування. Програма дисципліни «Патопсихологія» передбачає детальне вивчення порушень функціонування нервової системи та їх впливу на формування психічних розладів. Зокрема, важливим аспектом є розуміння біогенетичної детермінованості, індивідуальних психофізіологічних якостей людини та її поведінки.

Ці знання є важливими для аналізу, та подальшої оцінки особливостей, розвитку та динаміки психічних процесів і станів, а також для глибшого розуміння природи патологічних психічних проявів з метою їх подальшого ефективного лікування.

Навчальна дисципліна складається з лекційних та семінарських занять, в яких міститься достатня кількість демонстраційних матеріалів, що дозволяє спростити засвоєння матеріалу. Наводяться приклади (результати досліджень, наукових експериментів, аналізи клінічних випадків), надається велика кількість практичних порад, які здобувач вищої освіти можуть застосовувати в майбутній практиці. А також на самостійній роботі студента.

Метою вивчення дисципліни «Патопсихологія» є розширення теоретичних уявлень про механізми виникнення, функціонування та розвитку патологічних станів психіки; формування навичок застосування методів патопсихологічного дослідження, проведення патопсихологічної діагностики, складання патопсихологічного висновку, диференціації психологічних феноменів та психопатологічних синдромів; розширення наукових уявлень про принципи та основні напрями патопсихологічних досліджень

Основні завдання вивчення дисципліни полягають : вивчення особливостей виникнення та протікання відхилень у психічному розвитку людини; - оволодіння навичками планування патопсихологічного дослідження, обробки й інтерпретації

результатів; - ознайомлення з формами та механізмами порушень окремих психічних процесів, свідомості та самосвідомості; - розробка заходів з психотерапії з урахуванням особливостей реабілітації особистості.

Застосування науково-доказових методів у вивченні патопсихологічних явищ, включаючи нейропсихологічні дослідження та клінічні методики, для виявлення закономірностей у розвитку та прояві психічних розладів; Аналіз психофізіологічних процесів і станів людини у контексті психічних розладів, включаючи вивчення їхнього впливу на загальну функціональність особистості та соціальну адаптацію.

Методологія вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» будується на взаємозв'язку теоретичних концепцій та тих практичних навичок, яких набувають студенти за результатами лекційних, практичних занять та самостійної роботи

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти загальних компетентностей щодо:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти спеціальні (фахові, предметні) компетентностей щодо:

СК1. Здатність оперувати категоріально- понятійним апаратом психології.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову), в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема в наслідок війни).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК14. Здатність розробляти програми психологічного супроводу осіб, які звертаються за психологічною допомогою і створювати безпечне психологічне середовище.

СК15. Здатність діяти соціально відповідально свідомо та толерантно, цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність соціального середовища.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує здобувачам вищої освіти такі результати навчання:

РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

РН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

РН6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

РН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних завдань і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

РН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

РН11. Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

РН12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту.

РН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

РН17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

РН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Знання, засвоєні в межах зазначеної дисципліни, будуть використані для розширення власного та професійного світогляду.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст навчальної дисципліни реалізується опануванням трьома основними блоками: теоретичним, практичним та блоком завдань самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка запланованих виступів та презентацій, підготовка до семінарських занять, дослідницька робота.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи роботи на семінарських заняттях та самостійного вивчення, форм поточного й підсумкового контролю ці методичні вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, студентам пропонуються методичні рекомендації з опрацювання конспекту лекцій та першоджерел, рекомендованої літератури та контрольні запитання для самоперевірки.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Загальні аспекти патопсихології як наукової дисципліни»

Тема 1. Патопсихологія як галузь психологічної науки.
Предмет та завдання патопсихології. Співвідношення патопсихології з суміжними дисциплінами (нейропсихологією, психіатрією, дефектологією); Історія розвитку патопсихології та психіатрії.

Наукові, практичні та методологічні передумови виокремлення патопсихології в самостійну галузь психологічного знання; невідповідність поняття “особистість” у психіатрії, психології, соціології та філософії; Вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (Е. Крепелін, Е. Блейлер, К. Ясперс та ін.). (PH5, PH15, PH17).

Тема 2. Методологія патопсихологічного дослідження. Патопсихологічне дослідження. Основні завдання та етапи патопсихологічного дослідження. Різновиди патопсихологічних досліджень. Вимоги до змісту та проведення патопсихологічного дослідження. Специфіка патопсихологічного експерименту. Виявлення ефективності навчального експерименту, психокорекційної, психотерапевтичної роботи; клінічне інтерв'ю та спостереження за поведінкою клієнта під час дослідження; психодіагностичні методики. Деонтологічні та інші етичні аспекти діяльності під час проведення патопсихологічного дослідження. (PH5, PH6, PH10, PH15, PH17).

Тема 3. Проблема психічної норми й патології психічного розвитку.

Поняття про психічну норму і патологію, про психічне і психологічне здоров'я. Методологічні підходи у визначенні психічної норми і патології. Критерії психічної норми і патології. Ненормативний розвиток. Психічний дизонтогенез та його критерії. Визначення патопсихологічного симптомокомплексу. Структура дефекту. Первинні й вторинні дефекти. Класифікатори розладів DSM-5-TR та МКБ-10, МКБ11. Їх характеристика. (PH1, PH10, PH15, PH17).

Тема 4. Порушення відчуття, сприймання, уваги.

Види відчуттів. Функції відчуттів. Класифікація порушення відчуттів (анестезія, гіпостезія, гіперестезія, парестезія, сенестопатія). Основні критерії їх диференціації. Чинники, що можуть впливати на виникнення цих порушень. Види патопсихологічних розладів при порушеннях сприйняття і їхнє патопсихологічне обґрунтування: агнозії. Мозкова локалізація

агнозій. Клінічна, психологічна феноменологія та психологічні механізми порушень сприйняття; розлади сприйняття (ілюзії, галюцинації, психосенсорні розлади: макропсія, мікропсія, метаморфопсія, аутометаморфопсія.); дереалізація та деперсоналізація, сенсорна депривація. Основні порушення уваги. Основні методи дослідження порушень уваги. Порушення уваги при психічних розладах (депресія, тривожні розлади, шизофренія). Дефіцит уваги (ADHD) у дітей та дорослих. Роль когнітивних змін і старіння. Вплив нейродегенеративних захворювань на увагу (хвороба Альцгеймера, деменція). (PH1, PH10, PH15, PH17, PH18).

Тема 5. Порушення пам'яті та інтелекту.

Види пам'яті, їхня класифікація. Процеси пам'яті. Розлади пам'яті: безпосередньої, опосередкованої. Корсаковський синдром. Порушення модально-специфічних та модально-неспецифічних видів пам'яті. Зв'язок порушень пам'яті з порушенням уваги і розумової працездатності. Амнезія та її форми. Парамнезія та її види. Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях. Основні методи дослідження порушень пам'яті. Порушення мотиваційного компоненту пам'яті. Ефект Зейгарнік. Порушення динамічного компоненту мнестичної діяльності. Порушення інтелекту. Розлади інтелекту в структурі патопсихологічних синдромів. Методи патопсихологічного дослідження розладів інтелекту. Форми розумової недорозвиненості та їх аудіовізуальні маркери. (PH1, PH10, PH11, PH12, PH18).

Тема 6. Порушення мислення.

Види мислення. Основні операції мислення. Форми мислення. Психологічні механізми та клінічна феноменологія розладів мислення; психологічні, у тому числі психоаналітичні, теорії розладів мислення; підходи до вивчення мислення; Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації. Клінічні й психологічні підходи до порушень мислення. Основні методи дослідження порушень мислення. Розлади динаміки мислення та їх характеристика. Розлади форми мислення та їх характеристика. Розлади змісту мислення та їх характеристика:

патологія суджень: нав'язливі (обсесії), надцінні та маячні ідеї. (РН1, РН10, РН11, РН12, РН18).

Тема 7. порушення мовлення.

Поняття про мовлення. Види мовлення. Основні методи дослідження порушень мовлення. Етіопатогенез мовних розладів; види афазій; дефекти мовлення, їх мозкова локалізація, структура дефекту при афазіях. порушення фонаційного (голосотворюючого) оформлення вимовної сторони мовлення структурносемантичне системне порушення мовлення. РАС - порушення мовленнєвої діяльності як засобу спілкування. (РН1, РН10, РН11, РН12, РН18).

Тема 8. Розлади емоційної сфери та вольової діяльності особистості.

Поняття про емоції та їх характеристики. Основні теорії емоцій. Різновиди емоцій. Властивості емоцій. Різновиди емоційних порушень. Типові форми емоційних розладів: Афект та його різновиди. Розлади настрою. Апатія. Емоційні синдроми. Вегето-вісцеральні прояви, супутні емоційним порушенням.

Воля. Види вольових якостей. Етапи складної вольової дії. Зовнішні та внутрішні перешкоди волі. Методи дослідження порушення довільних рухів. Розлади психомоторики: апраксія, диспраксія. Їх мозкова локалізація. Патологічні зміни вольової сфери: Парабулія та її прояви. Розлади потягів та перверзії: загальна характеристика. (РН1, РН10, РН11, РН12, РН18).

Змістовий модуль 2 «Патопсихологічні порушення особистості»

Тема 9. Розлади свідомості та самосвідомості особистості.

Розуміння свідомості у філософії, психіатрії та психології; психологічна характеристика порушень свідомості (оглушення, онейроїду, делірію, затьмарення, псевдодеменції); проблема свідомого та несвідомого у психології та патопсихології; Розлади особистості. Характеристика основних розладів особистості.

Методи патопсихологічного дослідження розладів особистості. Розлади свідомості. Методи дослідження розладів свідомості. (РН9, РН10, РН11, РН12, РН18).

Тема 10. Органічні синдроми: класифікація, симптоматика та діагностика

Визначення органічних синдромів: що таке органічні синдроми і як вони відрізняються від інших типів синдромів. Класифікація органічних синдромів Основні типи органічних синдромів: Класифікація за етіологією: первинні та вторинні органічні синдроми, їхні причини та особливості. (РН9, РН10, РН11, РН12, РН18).

Тема 11. Невротичні розлади: причини виникнення, симптоматика та перебіг

Визначення невротичних синдромів. Невротичні розлади, їх характеристика та відмінності від інших психічних розладів. Класифікація невротичних розладів. Етіологія та патогенез невротичних розладів. Основи діагностики невротичних розладів. Клінічні методи, психометричні тести, диференціальна діагностика. (РН9, РН10, РН11, РН12, РН18).

Тема 12. Патологія дитячого психічного розвитку. Розлади особистості та поведінки в зрілому віці.

Загальна характеристика патології психічного розвитку в дитячому віці . Етіологія та патогенез порушень розвитку: Біологічні: генетичні аномалії, внутрішньоутробні інфекції, гіпоксія, родові травми. Перинатальні: ускладнення вагітності та пологів. Постнатальні: інфекції, інтоксикації, черепно-мозкові травми. Психосоціальні: емоційна депривація, педагогічна занедбаність, насильство. Основні форми порушеного психічного розвитку

Загальне	психічне	недорозвинення
----------	----------	----------------

(інтелектуальні порушення різного ступеня). Затримка психічного розвитку (ЗПР) тимчасове уповільнення темпів розвитку; нерівномірність формування психічних функцій. Спотворений психічний розвиток дисгармонійне формування особистості; ранні прояви емоційно-вольових порушень. Пошкоджений психічний розвиток наслідок ураження ЦНС після періоду відносно

нормального розвитку. Дисгармонійний розвиток невідповідність між інтелектуальним, емоційним та особистісним розвитком.

Розлади емоційної та поведінкової сфери в дитячому віці.

Порушення розвитку мовлення та комунікації. Розлади аутистичного спектра (РАС) спектра. Розлади особистості та поведінки в зрілому віці. Визначення розладів зрілої особистості. Причини та умови їх виникнення. Змішані і інші розлади особистості. Стійкі зміни особистості, що не пов'язані з пошкодженням, або хворобою головного мозку, особливості поведінки, когнітивної, та афективної сфери. (РН9, РН10, РН11, РН12, РН18).

4. Теми семінарських занять

№ з\п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Патопсихологія як галузь психологічної науки. Предмет та завдання патопсихології	2	1
2	Тема 2. Методологія та методи патопсихологічного дослідження.	2	
3	Тема 3. Психічна норма та патологія психічного розвитку.	2	1
4	Тема 4. Порушення відчуття, сприймання, уваги.	2	
5	Тема 5. Порушення пам'яті та інтелекту.	2	1
6	Тема 6. Порушення мислення.	2	1
7	Тема 7. Порушення мовлення.	2	
8	Тема 8. Розлади емоційної сфери та вольової діяльності особистості.	2	1
9	Тема 9. Розлади свідомості та самосвідомості особистості.	2	1
10	Тема 10. Органічні синдроми: класифікація, симптоматика та діагностика	2	1

11	Тема 11. Невротичні розлади: причини виникнення, симптоматика та перебіг	2	
12	Тема 12. Патологія дитячого психічного розвитку. Розлади особистості та поведінки в зрілому віці.	2	1
Разом		24	8

5. Плани семінарських занять

Змістовий модуль 1. «Загальні аспекти патопсихології як наукової дисципліни»

Семінарське заняття №1.

Тема 1. Патопсихологія як галузь психологічної науки.

Предмет та завдання патопсихології.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення. Вивчення патопсихології є необхідним для професійної підготовки майбутнього психолога, оскільки: забезпечує розуміння механізмів психічних порушень; формує навички клінічного мислення; сприяє підготовці до практичної роботи в медичних, освітніх та соціальних закладах; дозволяє адекватно взаємодіяти з людьми, які мають психічні труднощі; є основою для подальшого вивчення клінічної психології та психотерапії

Мета:

- *ознайомитись* з метою, предметом та завданнями патопсихології як наукової галузі.
- *знати:* предмет, завдання, міждисциплінарні зв'язки та значення патопсихології;
- *оволодіти:* базовими поняттями, категоріями та методами патопсихології;
- *вміти:* відрізнити патопсихологічний підхід від психіатричного та загальнопсихологічного аналізу.

- **Актуалізація опорних знань:** запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології,

поняття психологічної допомоги та психотерапії, диференціальної психології, соціальної психології, патопсихології.

План

1.Предмет та завдання патопсихології. Співвідношення патопсихології з суміжними дисциплінами (нейропсихологією, психіатрією, медичною психологією);

2.Історія розвитку патопсихології та психіатрії.

3.Наукові, практичні та методологічні передумови виокремлення патопсихології в самостійну галузь психологічного знання;

4.Невідповідність поняття “особистість” у психіатрії, психології, соціології та філософії;

5.Вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (Е. Крепелін, Е. Блейлер, К. Ясперс та ін.).

Завдання здобувачам вищої освіти для підготовки заняття:

Опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану заняття.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Об’єкт та предмет вивчення патопсихології, які основні завдання патопсихології? Як патопсихологія співвідноситься з суміжними дисциплінами, такими як нейропсихологія, психіатрія та дефектологія?

2. Охарактеризуйте історію розвитку патопсихології та психіатрії. Які ключові етапи та події вплинули на становлення цих дисциплін, і чому їх розвиток взаємопов’язаний?

3. Які наукові, практичні та методологічні передумови стали основою для виокремлення патопсихології в самостійну галузь психологічного знання? Як ці передумови вплинули на формування патопсихологічної науки?

4. Проаналізуйте невідповідність поняття "особистість" у різних наукових дисциплінах: психіатрії, психології, соціології та філософії. Як різні підходи до визначення особистості впливають на діагностику та лікування психічних розладів?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І. І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : навчальна книга Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 2

Тема 2. Методологія та методи патопсихологічного дослідження.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення. Вивчення методології та методів патопсихологічного дослідження є необхідною умовою професійного становлення психолога. Оволодіння патопсихологічними методами дозволяє глибше зрозуміти механізми порушень психічних процесів, особистості та поведінки, забезпечує підготовку до практичної

роботи в клінічній, консультативній, реабілітаційній та експертній сферах.

Мета: Розкрити методологічні засади патопсихології; ознайомити студентів з основними методами патопсихологічного дослідження та особливостями їх застосування у професійній діяльності психолога.

- *ознайомитись* із методологічними принципами патопсихологічного дослідження;
- *знати*: основні методологічні підходи патопсихології; класифікацію та характеристику методів патопсихологічного дослідження; вимоги до проведення патопсихологічного обстеження;
- *оволодіти*: навичками добору адекватних методів патопсихологічного дослідження; умінням аналізувати результати патопсихологічного експерименту;
- *вміти*: пояснювати значення методології у патопсихології; застосовувати основні методи патопсихологічного дослідження; інтерпретувати отримані дані з урахуванням норми та патології; використовувати результати дослідження у професійній діяльності психолога
- **Актуалізація опорних знань:** запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології, психологічного консультування та психотерапії, диференціальної психології, соціальної психології, патопсихології.

План

1. Патопсихологічне дослідження. Основні завдання та етапи патопсихологічного дослідження. Різновиди патопсихологічних досліджень. Вимоги до змісту та проведення патопсихологічного дослідження. Специфіка патопсихологічного експерименту.

2. Виявлення ефективності навчального експерименту, психокорекційної, психотерапевтичної роботи;

3. Клінічне інтерв'ю та спостереження за поведінкою клієнта під час дослідження;

4. Психодіагностичні методики.

5. Деонтологічні та інші етичні аспекти діяльності під час проведення патопсихологічного

дослідження.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке методологія патопсихологічного дослідження?
2. Які основні методологічні принципи патопсихології?
3. У чому полягає специфіка патопсихологічного експерименту?
4. Які методи використовуються в патопсихологічному дослідженні?
5. Чим патопсихологічні методи відрізняються від загальнопсихологічних?
6. Які етичні вимоги висуваються до патопсихологічного дослідження?
7. Яке практичне значення методів патопсихології для діяльності психолога?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І.І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.

6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Проблема психічної норми й патології психічного розвитку

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота, аналіз практичних ситуацій.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення майбутніх фахівців, Проблема розмежування психічної норми та патології є однією з ключових у психології й патопсихології. Усвідомлення відносності та багатовимірності поняття норми дозволяє майбутньому психологу уникати стигматизації, формує професійну рефлексію та етичну відповідальність. Вивчення особливостей психічного розвитку в нормі й патології сприяє глибшому розумінню механізмів психічних порушень, їх вікової специфіки та практичного значення для психологічної діагностики, консультування й корекційної роботи, що є важливим для особистісного й професійного самовдосконалення.

Мета: Розкрити поняття психічної норми та патології психічного розвитку; сформулювати уявлення про критерії норми, локальні та системні порушення розвитку, а також їх значення для патопсихологічного аналізу.

- *ознайомитись* з основними підходами до визначення психічної норми й патології;

- знати: поняття психічної норми, варіантів норми та патології розвитку; критерії психічної норми; особливості психічного розвитку в умовах патології;

- оволодіти: навичками аналізу психічного розвитку з позицій патопсихології; умінням розрізняти вікові особливості розвитку та патологічні відхилення;

- вміти: пояснювати відносність поняття психічної норми; аналізувати клініко-психологічні випадки розвитку; застосовувати критерії норми і патології у професійній діяльності психолога.

- **Актуалізація опорних знань:** запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології, психологічного

консультування та психотерапії, диференціальної психології, соціальної психології, патопсихології.

План

1.Поняття про психічну норму і патологію, про психічне і психологічне здоров'я.

2.Методологічні підходи у визначенні психічної норми і патології. Критерії психічної норми і патології.

3.Ненормативний розвиток. Психічний дизонтогенез та його критерії. Визначення патопсихологічного симптомокомплексу. Структура дефекту. Первинні й вторинні дефекти. Порушення міжфункціональної взаємодії.

4.Класифікатори розладів DSM-5-TR та МКБ-10, МКБ-11. Їх характеристика.

Узагальнення вивченого: виконання практичних вправ, робота з тестами за темою, обговорення отриманого досвіду та результатів.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. У чому полягає проблема визначення психічної норми?
2. Які основні критерії психічної норми?
3. Що таке варіанти норми та межові стани?
4. Як розуміється патологія психічного розвитку в патопсихології?
5. Які основні типи порушень психічного розвитку?
6. Чому поняття норми є відносним?
7. Яке практичне значення розмежування норми і патології для психолога?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття; (7–10 слайдів).

Література:

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І. І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: Порушення відчуття, сприймання та уваги.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда з елементами аналізу практичних кейсів

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота, аналіз артпродуктів, групова робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення. Вивчення порушень відчуття, сприймання та уваги є важливим для розуміння первинних і вторинних механізмів психічних розладів. Ці психічні процеси забезпечують адекватне відображення дійсності та є базою для формування вищих пізнавальних функцій. Їх порушення суттєво впливають на поведінку, діяльність і соціальну адаптацію людини. Опанування знань про патопсихологічні особливості сенсорних і перцептивних процесів сприяє формуванню професійної компетентності психолога та його готовності до практичної діагностичної і корекційної роботи.

Мета: Розкрити основні види та механізми порушень відчуття, сприймання й уваги; сформувати у студентів уявлення про їх патопсихологічну характеристику та діагностичне значення.

- ознайомитись з класифікацією та характеристикою порушень відчуття, сприймання та уваги;

- знати: основні види порушень відчуттів (гіперестезії, гіпестезії, парестезії тощо); порушення сприймання (ілюзії, галюцинації, агнозії); форми порушень уваги та їх клініко-психологічні прояви;

- оволодіти: навичками патопсихологічного аналізу сенсорно-перцептивних процесів; умінням добирати методики для дослідження уваги й сприймання;

- вміти: розрізняти первинні та вторинні порушення психічних процесів; аналізувати клініко-психологічні випадки; застосовувати отримані знання у професійній діяльності психолога.

- **Актуалізація опорних знань:** запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології, патопсихології. Поняття психодіагностики, вікові особливості .

План

1. Види відчуттів. Функції відчуттів. Класифікація порушення відчуттів (анестезія, гіпостезія, гіперестезія, парестезія, сенестопатія). Основні критерії їх диференціації. Чинники, що можуть впливати на виникнення цих порушень.

2. Види патопсихологічних розладів при порушеннях сприйняття і їхнє патопсихологічне обґрунтування: агнозії. Мозкова локалізація агнозій. Клінічна, психологічна феноменологія та психологічні механізми порушень сприйняття; розлади сприйняття (ілюзії, галюцинації, психосенсорні розлади: макропсія, мікропсія метаморфопсія, аутометаморфопсія.);

3. Роль перевантаження аналізаторів і недостатності інформації у виникненні порушень сприйняття; порушення особистісного, дереалізація та деперсоналізація, сенсорна депривація. Клінічні кейси.

4. Основні методи дослідження порушень уваги. Зв'язок порушень пам'яті з порушенням уваги і розумової працездатності.

5. Порушення уваги при психічних розладах (депресія, тривожні розлади, шизофренія).

6. Дефіцит уваги (ADHD) у дітей та дорослих. Роль когнітивних змін і старіння на увагу. Вплив нейродегенеративних захворювань на уваги (хвороба Альцгеймера, деменція).

Узагальнення вивченого: виконання практичних вправ, робота з тестами за темою, обговорення отриманого досвіду та результатів. виконання та аналіз діагностичної вправи; обговорення можливих інтерпретацій.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які основні види порушень відчуттів?
2. Чим ілюзії відрізняються від галюцинацій?
3. Що таке агнозії та яке їх патопсихологічне значення?
4. Які основні форми порушень уваги?
5. Які механізми виникнення сенсорно-перцептивних порушень?
6. Яке значення мають порушення уваги для діяльності людини?
7. Як використовуються дані про порушення відчуття, сприймання та уваги у роботі психолога?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття; (7–10 слайдів) з аналізом.

Література:

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.

3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І. І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х., Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 5

Тема. Порушення пам'яті та інтелекту.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда з елементами практичного аналізу .

Методи: бесіда, проблемно-аналітичне обговорення, діагностика знань, психологічне дослідження, індивідуальна та групова робота, рефлексія.

Мотивація навчання: розвиток професійних компетентностей. Пам'ять та інтелект є базовими складовими пізнавальної діяльності людини, що забезпечують накопичення, збереження та використання досвіду, а також адаптацію до навколишнього середовища. Їх порушення істотно впливають на навчання, професійну діяльність, соціальне функціонування та якість життя особистості. Вивчення патопсихологічних особливостей порушень пам'яті та інтелекту дозволяє майбутньому психологу глибше зрозуміти механізми когнітивного дефіциту, сформуванати навички диференційної діагностики та ефективно застосовувати отримані знання у клінічній, консультативній і реабілітаційній практиці..

Мета: Розкрити основні види, механізми та прояви порушень пам'яті й інтелекту; сформуванати у студентів уявлення про їх патопсихологічну характеристику та діагностичне значення.

- ознайомитись з класифікацією та характеристикою порушень пам'яті й інтелекту;

- знати: основні види порушень пам'яті (амнезії, гіпомнезії, гіпермнезії, парамнезії); особливості інтелектуальних порушень при

різних психічних розладах; відмінності між інтелектуальною недостатністю та зниженням інтелекту;

- оволодіти: навичками патопсихологічного аналізу пам'яті та інтелекту; умінням добирати методики для їх дослідження;

- вміти: розрізняти органічні та функціональні порушення пам'яті й інтелекту; аналізувати клініко-психологічні випадки; застосовувати результати патопсихологічного дослідження у професійній діяльності психолога.

- **Актуалізація опорних знань:** запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології, психокорекції та психотерапії; рівень знань про проєктивні методи в психології, вікові особливості образотворчої діяльності, поняття психологічної діагностики.

План:

1. Види пам'яті, їхня класифікація. Процеси пам'яті.

2. Розлади пам'яті: безпосередньої, опосередкованої. Корсаковський синдром. Порушення модально-специфічних та модально-неспецифічних видів пам'яті.

3. Зв'язок порушень пам'яті з порушенням уваги і розумової працездатності. Амнезія та її форми. Парамнезія та її види.

4. Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.

5. Основні методи дослідження порушень пам'яті. Порушення мотиваційного компоненту пам'яті. Ефект Зейгарнік. Порушення динамічного компоненту мнестичної діяльності.

6. Порушення інтелекту. Розлади інтелекту в структурі патопсихологічних синдромів.

7. Методи патопсихологічного дослідження розладів інтелекту. Форми розумової недорозвиненості та їх аудіовізуальні маркери.

Узагальнення вивченого: виконання практичних вправ, робота з тестами за темою, формулювання попередніх психологічних висновків.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які основні види порушень пам'яті?
2. Чим амнезія відрізняється від гіпомнезії?
3. Що таке парамнезії та які їх основні форми?
4. Які основні типи інтелектуальних порушень?
5. Чим деменція відрізняється від олігофренії?
6. Яке діагностичне значення дослідження пам'яті та інтелекту?
7. Як результати патопсихологічного дослідження використовуються у роботі психолога?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття; (7–10 слайдів) з аналізом .

Література

1. Максименко С.Д., Чуприков А.П., Прокопович Є.М. Патопсихологія. Навчальний посібник. Київ: Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А.П., Магдисюк Л.І., Дучимінська Т.І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І.І. Патопсихологія: навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Порушення мислення

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда з елементами практичної та аналітичної роботи.

Методи: Бесіда, проблемно-аналітичне обговорення, діагностика знань, психологічне дослідження, робота з патопсихологічними методиками, індивідуальна та групова робота, рефлексія.

Мотивація навчання Формування професійної компетентності Мислення є вищою формою пізнавальної діяльності, що забезпечує опосередковане та узагальнене відображення дійсності. Порушення мислення займають центральне місце у структурі багатьох психічних розладів та є важливими діагностичними критеріями в патопсихології. Вивчення механізмів і форм розладів мислення дозволяє майбутньому психологу сформувати клінічне мислення, навчитися аналізувати логіку суджень, особливості узагальнення та цілеспрямованість розумової діяльності, що має суттєве значення для професійної діяльності у сфері діагностики, консультування та психокорекції.

Мета: Розкрити основні види, механізми та прояви порушень мислення; сформувати у студентів уявлення про їх патопсихологічну характеристику та діагностичне значення.

-ознайомитись з класифікацією та основними формами порушень мислення;

- знати: основні порушення операцій мислення (узагальнення, аналіз, синтез, абстрагування); розлади темпу та спрямованості мислення; якісні порушення мислення (резонерство, символізм, аутистичне мислення тощо);

- оволодіти: навичками патопсихологічного аналізу мислення; умінням застосовувати методики дослідження мислення;

- вміти: розрізняти кількісні та якісні порушення мислення; аналізувати клініко-психологічні випадки; інтерпретувати результати патопсихологічного дослідження мислення у професійній діяльності психолога.

- **Актуалізація опорних знань:** запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу психокорекції та психотерапії, □

нейропсихології; патопсихології (базові поняття); психологічної діагностики.

План.

1. Види мислення. Основні операції мислення. Форми мислення. Підходи до вивчення мислення.

2. Психологічні механізми та клінічна феноменологія розладів мислення; психологічні, у тому числі психоаналітичні, теорії розладів мислення;

3. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації. Клінічні й психологічні підходи до порушень мислення.

4. Основні методи дослідження порушень мислення. Розлади динаміки мислення та їх характеристика. Розлади форми мислення та їх характеристика.

5. Розлади змісту мислення та їх характеристика: патологія суджень: нав'язливі (обсесії), надцінні та маячні ідеї;

Узагальнення вивченого: виконання практичних вправ, робота з тестами за темою, обговорення терапевтичного та діагностичного потенціалу;

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які основні форми порушень мислення в патопсихології?
2. Що належить до порушень операцій мислення?
3. Чим якісні порушення мислення відрізняються від кількісних?
4. У чому полягає паралогічність мислення?
5. Що таке резонерство та символізм мислення?
6. Яке діагностичне значення порушень мислення?
7. Як результати дослідження мислення використовуються у практичній діяльності психолога?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття; (7–10 слайдів) у контексті психологічної практики (без історичного огляду).

Література

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І. І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х., Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття №7.

Тема: Порушення мовлення

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда з елементами практичної та аналітичної роботи

Методи: Бесіда, проблемно-аналітичне обговорення, діагностика знань, психологічне дослідження, індивідуальна та групова робота, робота з патопсихологічними методиками, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення. Мовлення є провідним засобом комунікації та опосередкування психічних процесів людини. У патопсихології мовленнєві розлади мають важливе діагностичне значення, оскільки відображають як первинні порушення мозкових структур, так і вторинні зміни мислення та особистості. Оволодіння знаннями про порушення мовлення сприяє формуванню професійної

компетентності психолога та готовності до міждисциплінарної взаємодії з логопедами, нейропсихологами й лікарями.

Мета: Розкрити основні види, механізми та прояви порушень мовлення; сформувати у студентів уявлення про їх патопсихологічну характеристику та діагностичне значення.

- *ознайомитись* з класифікацією та основними формами порушень мовлення;
- *знати*: види мовленнєвих порушень (алалія, афазія, дизартрія, заїкання тощо); особливості порушень усного та писемного мовлення; зв'язок мовленнєвих порушень з іншими психічними процесами;
- *оволодіти*: навичками патопсихологічного аналізу мовлення;
- умінням використовувати методи дослідження мовленнєвої діяльності;
- *вміти*: розрізняти первинні та вторинні мовленнєві порушення; аналізувати клініко-психологічні випадки; застосовувати знання про мовленнєві порушення у професійній діяльності психолога
-

Актуалізація опорних знань: запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології (мовлення, спілкування), нейропсихології; патопсихології (базові поняття); діагностики.

План

1. Поняття про мовлення. Види мовлення. Основні методи дослідження порушень мовлення.

2. Етіопатогенез мовних розладів; види афазій; дефекти мовлення, їх мозкова локалізація, структура дефекту при афазіях. порушення фонаційного (голосотворюючого) оформлення вимовної сторони мовлення структурно-семантичне системне порушення мовлення.

3. РАС - порушення мовленнєвої діяльності як засобу спілкування.

Узагальнення вивченого: виконання практичних вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції

та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які основні види порушень мовлення?
2. Чим алалія відрізняється від афазії?
3. Які форми афазій виділяють у патопсихології?
4. Який зв'язок між мовленням і мисленням?
5. Яке діагностичне значення мовленнєвих порушень?
6. Які методи використовуються для дослідження мовлення?
7. Як результати аналізу мовлення застосовуються у роботі психолога?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття; (7–10 слайдів) з аналізом у контексті психологічної практики (без історичного огляду).

Література

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І. І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 8

Тема. Розлади емоційної сфери та вольової діяльності особистості

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда з елементами практичного аналізу

Методи: Бесіда, проблемно-аналітичне обговорення, діагностика знань, психологічне дослідження, індивідуальна та групова робота, рефлексія.

Мотивація навчання: Формування професійної готовності . Емоційно-вольова сфера є центральною складовою психічного життя людини та визначає її поведінку, мотивацію й здатність до саморегуляції. Вивчення патопсихологічних особливостей емоційних і вольових порушень сприяє формуванню у майбутніх психологів професійного розуміння афективних станів, уміння аналізувати поведінкові прояви та застосовувати отримані знання у діагностичній, консультативній і корекційній роботі.

Мета: Розкрити основні види, механізми та прояви розладів емоційної сфери й вольової діяльності особистості; сформувати у студентів уявлення про їх патопсихологічну характеристику та діагностичне значення.

- *ознайомитись* з основними формами розладів емоційної сфери та вольової діяльності;

- *знати:* види емоційних розладів (депресія, манія, тривога, апатія, емоційна лабільність); порушення вольової діяльності (абулія, гіпобулія, гіпербулія, імпульсивність); зв'язок емоційно-вольових порушень з особистісними змінами;

- *оволодіти:* навичками патопсихологічного аналізу емоційно-вольової сфери; умінням застосовувати методи її дослідження;

- *вміти:* розрізняти нормальні емоційні реакції та патологічні стани; аналізувати клініко-психологічні випадки; використовувати знання про емоційно-вольові розлади у професійній діяльності психолога.

- **Актуалізація опорних знань:** запитання для вияснення рівня знань студентів із курсу загальної психології, психокорекції та психотерапії, поняття психологічної діагностики, соціальної психології; патопсихології (базові поняття);

План

1. Поняття про емоції та їх характеристики. Основні теорії емоцій. Різновиди емоцій. Властивості емоцій.

2. Різновиди емоційних порушень. Типові форми емоційних розладів: Афект та його різновиди. Апатія. Емоційні синдроми. Вегето-вісцеральні прояви, супутні емоційним порушенням.

3. Поняття волі. Види вольових якостей. Етапи складної вольової дії. Зовнішні та внутрішні перешкоди волі.

4. Розлади психомоторики: апраксія, диспраксія. Їх мозкова локалізація

5. Методи дослідження порушення довільних рухів.

6. Патологічні зміни вольової сфери: Парабулія та її прояви.

7. Розлади потягів та перверзії: загальна характеристика.

8. Розлади харчового потягу: причини та прояви. Розлади статевого потягу.

9. Перекручення потягів: розлад інстинкту самозбереження, сексуальні перверзії.

Узагальнення вивченого: виконання практичних вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які основні види розладів емоційної сфери?
2. Чим апатія відрізняється від депресії?
3. Які порушення вольової діяльності виділяють у патопсихології?
4. Як пов'язані емоційні та вольові розлади?
5. Яке діагностичне значення мають емоційно-вольові порушення?
6. Які методи використовуються для дослідження емоційної сфери?
7. Як результати аналізу емоційно-вольової сфери застосовуються у роботі психолога?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття; (7–10 слайдів) з аналізом у контексті психологічної практики (без історичного огляду).

Література

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І.І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 9

Тема. Розлади свідомості та самосвідомості особистості.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда з елементами практичного аналізу .

Методи: Бесіда, проблемно-аналітичне обговорення, діагностика знань, психологічне дослідження, індивідуальна та групова робота, робота з патопсихологічними методиками, самостійна робота.

Мотивація навчання: Формування професійної готовності. Свідомість і самосвідомість є фундаментальними характеристиками психіки людини, що забезпечують орієнтацію в дійсності, цілісність «Я»-образу та здатність до саморегуляції. Їх розлади є показниками глибини та структури психічної патології і мають особливе діагностичне значення в патопсихології. Вивчення порушень

свідомості та самосвідомості сприяє формуванню у майбутніх психологів клінічного мислення, уміння адекватно оцінювати психічний стан особистості та застосовувати отримані знання у професійній діяльності.

Мета: Розкрити основні види, механізми та прояви розладів свідомості й самосвідомості особистості; сформувані у студентів уявлення про їх патопсихологічну характеристику та діагностичне значення;

- *ознайомитись* з основними формами розладів свідомості та самосвідомості;

- *знати*: види порушень свідомості (оглушення, сопор, кома, делірій, онейроїд, сутінкові стани); прояви порушень самосвідомості (деперсоналізація, дереалізація, розлади ідентичності); зв'язок розладів свідомості з психічними та органічними захворюваннями;

- *оволодіти*: навичками патопсихологічного аналізу станів свідомості; умінням інтерпретувати прояви порушень самосвідомості;

- *вміти*: розрізняти кількісні та якісні розлади свідомості; аналізувати клініко-психологічні випадки; застосовувати знання про розлади свідомості й самосвідомості у професійній діяльності психолога.

- **Актуалізація опорних знань:** запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології,

План

1. Розуміння свідомості у філософії, психіатрії та психології; психологічна характеристика порушень свідомості (оглушення, онейроїду, делірію, затьмарення, псевдодеменції);

2. Проблема свідомого та несвідомого у психології та патопсихології;

3. Розлади свідомості. Методи дослідження розладів свідомості.

4. Розлади особистості. Характеристика основних розладів особистості.

5. Методи патопсихологічного дослідження розладів особистості.

Узагальнення вивченого: вивчення структури свідомості та самосвідомості. обговорення терапевтичного та діагностичного ефекту;

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке свідомість і які її основні характеристики?
2. Які кількісні та якісні розлади свідомості виділяють?
3. Чим делірій відрізняється від онейроїду?
4. Що таке деперсоналізація та дереалізація?
5. Яке діагностичне значення мають розлади самосвідомості?
6. Як розлади свідомості пов'язані з психічними захворюваннями?
7. Як результати патопсихологічного аналізу використовуються у роботі психолога?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття; (7–10 слайдів) з аналізом у контексті психологічної практики (без історичного огляду).

Література

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І. І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.

5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.

6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 10

Тема. Органічні синдроми: класифікація, симптоматика та діагностика

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда з елементами практичної, проєктивної та аналітичної роботи .

Методи: Бесіда, проблемно-аналітичне обговорення, діагностика знань, індивідуальна та групова робота, рефлексія.

Мотивація навчання: Формування професійної готовності . Органічні синдроми посідають особливе місце у патопсихології, оскільки відображають наслідки органічного ураження головного мозку та супроводжуються стійкими порушеннями пізнавальної, емоційно-вольової та особистісної сфер. Знання про класифікацію, симптоматику та діагностику органічних синдромів є необхідними для формування клінічного мислення психолога, адекватної оцінки психічного стану особистості та ефективної міждисциплінарної взаємодії з медичними фахівцями. Вивчення цієї теми сприяє професійному та особистісному самовдосконаленню майбутнього спеціаліста.

Мета: Розкрити основні види органічних синдромів, їх симптоматику та діагностичні критерії; сформувати у студентів уявлення про патопсихологічні особливості органічних уражень психіки.

- *ознайомитись:* із класифікацією органічних синдромів;

- *знати:* основні види органічних синдромів (астенічний, психоорганічний, корсаковський, дементний тощо); характерні симптоми органічного ураження психіки принципи патопсихологічної діагностики органічних синдромів;

- *оволодіти:* навичками патопсихологічного аналізу органічних порушень; умінням добирати методи діагностики органічних синдромів;

- *вміти*: розрізняти органічні та функціональні психічні розлади; аналізувати клініко-психологічні випадки; застосовувати результати діагностики у професійній діяльності психолога.

- **Актуалізація опорних знань**: запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології, психокорекції та психотерапії; рівень знань про вікові особливості особистості, поняття психологічної діагностики.

План

1. Визначення органічних синдромів: що таке органічні синдроми і як вони відрізняються від інших типів синдромів.

2. Класифікація органічних синдромів. Основні типи органічних синдромів:

3. Класифікація за етіологією: первинні та вторинні органічні синдроми, їхні причини та особливості.

4. Патопсихологічні реєстр-синдроми: (шизофренічний, афективно-ендогенний, олігофренічний, екзогенно-органічний, ендогенноорганічний, особистісно-аномальний, психогенно психотичний, психогенно-невротичний);

Узагальнення вивченого: поняття органічного синдрому, аналіз процесу діагностики; обговорення діагностичного ефекту; професійна рефлексія.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке органічний синдром?
2. Які основні види органічних синдромів виділяють у патопсихології?
3. Які симптоми характерні для психоорганічного синдрому?
4. Чим органічні розлади відрізняються від функціональних?

5. Яке діагностичне значення має патопсихологічне дослідження органічних синдромів?
6. Які методи застосовуються для їх діагностики?
7. Як результати діагностики органічних синдромів використовуються у роботі психолога?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття; (7–10 слайдів) з аналізом у контексті психологічної практики (без історичного огляду).

Література

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ: Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І. І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штеньович Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 11

Тема. Невротичні розлади: причини виникнення, симптоматика та перебіг

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда з елементами практичної, проєктивної та аналітичної роботи .

Методи: Бесіда, проблемно-аналітичне обговорення, діагностика знань, індивідуальна та групова робота, рефлексія.

Мотивація навчання: Формування професійної готовності . Невротичні розлади є однією з найпоширеніших форм психічних

порушень і часто трапляються у практиці психологічного консультування. Вони не призводять до грубого порушення особистості, але суттєво знижують якість життя, порушують емоційний баланс, працездатність і міжособистісні стосунки. Розуміння причин виникнення, механізмів розвитку та перебігу невротичних розладів є необхідним для формування професійної компетентності психолога, розвитку клінічного мислення та здатності до ефективної психодіагностичної й психокорекційної роботи.

Мета: Розкрити психологічні та патопсихологічні особливості невротичних розладів, їх причини, симптоматику та перебіг; сформувати у студентів уявлення про діагностичне значення невротичної симптоматики та роль психолога у роботі з такими клієнтами.

- *ознайомитись*: з основними видами невротичних розладів та підходами до їх розуміння;

- *знати*: причини виникнення невротичних розладів (психогенні, особистісні, соціальні); основні форми неврозів та їх симптоматику; особливості перебігу невротичних розладів;

- *оволодіти*: навичками патопсихологічного аналізу невротичних проявів; умінням добирати методи психологічної діагностики невротичних станів;

- *вміти*: розрізняти невротичні та психотичні розлади; аналізувати клініко-психологічні випадки; застосовувати знання про невротичні розлади у професійній діяльності психолога.

- **Актуалізація опорних знань**: запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології, психокорекції та психотерапії; рівень знань про вікові особливості особистості, поняття психологічної діагностики, психологічного консультування; патопсихології (базові поняття).

План

1. Визначення невротичних синдромів. Невротичні розлади, їх характеристика та відмінності від інших психічних розладів. Класифікація невротичних розладів.

2. Етіологія та патогенез невротичних розладів.
3. Основи діагностики невротичних розладів.
4. Клінічні методи, психометричні тести, диференціальна діагностика.

Узагальнення вивченого: поняття органічного синдрому, аналіз процесу діагностики; обговорення діагностичного ефекту; професійна рефлексія.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. 3 метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Як у патопсихології визначається поняття *невротичних розладів*?
2. Які психологічні та соціальні чинники сприяють виникненню неврозів?
3. У чому полягає відмінність між невротичними та психотичними розладами?
4. Які основні форми невротичних розладів виділяють та чим вони відрізняються між собою?
5. Які емоційні, когнітивні та поведінкові симптоми характерні для невротичних розладів?
6. Яку роль відіграють особистісні особливості у формуванні неврозів?
7. Як перебіг невротичних розладів залежить від життєвої ситуації та психологічної допомоги?
8. Яке значення має патопсихологічна діагностика у визначенні невротичних станів?
9. Яка роль психолога у роботі з клієнтами з невротичними розладами?
10. Чому невротичні розлади вважаються оборотними та прогностично сприятливими?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття; (7–10 слайдів) з аналізом у контексті психологічної практики (без історичного огляду).

Література

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І.І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

Семінарське заняття № 12

Тема. Патологія дитячого психічного розвитку. Розлади особистості та поведінки в зрілому віці

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда з елементами практичної та аналітичної роботи .

Методи: Бесіда, аналіз клініко-психологічних випадків, психологічне дослідження, робота з патопсихологічними методиками, самостійна робота. проблемно-аналітичне обговорення, діагностика знань, індивідуальна та групова робота.

Мотивація навчання: Формування професійної готовності .
Порушення психічного розвитку в дитячому віці мають довготривалий вплив на формування особистості та поведінкових моделей у зрілому віці. Розуміння закономірностей патологічного розвитку дозволяє майбутньому психологу усвідомити зв'язок між

ранніми порушеннями психіки та подальшими особистісними деформаціями. Вивчення розладів особистості та поведінки у дорослому віці сприяє формуванню цілісного погляду на психічний розвиток людини, розвитку клінічного мислення та підготовці до практичної діяльності у сфері психологічного консультування, психодіагностики та психокорекції.

Мета: Розкрити патопсихологічні особливості порушень психічного розвитку в дитячому віці та розладів особистості й поведінки у зрілому віці; сформувати у студентів уявлення про вікову зумовленість і наступність психічної патології.

- *ознайомитись*: з основними формами патології психічного розвитку в дитячому віці та розладами особистості у дорослих;

- *знати*: типи порушень психічного розвитку (затримка, спотворення, дисгармонійний розвиток); основні розлади особистості та поведінки у зрілому віці; чинники формування особистісних розладів;

- *оволодіти*: навичками патопсихологічного аналізу вікових порушень психічного розвитку; умінням аналізувати особистісні та поведінкові розлади.

- *вміти*: встановлювати зв'язок між дитячою патологією розвитку та дорослими формами психічних розладів; аналізувати клініко-психологічні випадки; застосовувати віковий підхід у професійній діяльності .

- **Актуалізація опорних знань**: запитання для виявлення рівня знань студентів із курсу загальної психології, психокорекції та психотерапії; рівень знань про вікові особливості особистості, поняття психологічної діагностики, психології розвитку; психології особистості; патопсихології;

План

1. Специфіка патології психічного розвитку в дитячому віці та її відмінність від психічних розладів у дорослих?
2. Основні етіологічні чинники порушень психічного розвитку (біологічні, перинатальні, постнатальні психосоціальні) та як вони впливають на формування психіки дитини?

3. Основні форми порушеного психічного розвитку виділяють у патопсихології та їх характерні ознаки?
4. Порушення емоційної, поведінкової та комунікативної сфер впливають на психічний розвиток і соціальну адаптацію дитини?
5. Рання діагностика та психологічний супровід дітей з патологією психічного розвитку?
6. Визначення розладів зрілої особистості. Специфічні розлади особистості. Причини та умови їх виникнення.
7. Змішані і інші розлади особистості. Стійкі зміни особистості, що не пов'язані з пошкодженням, або хворобою головного мозку, особливості поведінки, когнітивної, та афективної сфер.

Узагальнення вивченого: поняття органічного синдрому, аналіз процесу діагностики; обговорення діагностичного ефекту; професійна рефлексія.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що розуміють під патологією психічного розвитку?
2. Які основні типи порушень психічного розвитку в дитячому віці?
3. Який вплив мають ранні порушення розвитку на формування особистості?
4. Які основні розлади особистості та поведінки характерні для зрілого віку?
5. У чому полягає зв'язок між дитячими психічними порушеннями та дорослими формами патології?
6. Яке значення має віковий підхід у патопсихології?
7. Яка роль психолога у діагностиці та корекції вікових психічних порушень?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану

семінарського заняття; (7–10 слайдів) з аналізом у контексті психологічної практики (без історичного огляду).

Література

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І.І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Написати психологічне есе «Проблема норми і патології в психології».	5	7
2	Законспектувати історико-наукові передумови становлення патопсихології як галузі психологічної науки.	5	7
3	Відобразити схематично структуру патопсихологічного дослідження та етапи його проведення.	5	10
4	Описати та практично продемонструвати методи дослідження пізнавальних процесів (пам'яті, уваги, мислення) у патопсихології.	5	10

5	Опрацювати додаткову літературу з теми порушень мислення при психічних розладах.	5	10
6	Презентувати патопсихологічні синдроми та їх діагностичне значення.	6	8
7	Підготувати презентацію «Методи патопсихологічного дослідження особистості».	5	8
8	Провести патопсихологічне обстеження пізнавальної сфери (на прикладі навчального кейсу) та оформити протокол.	5	8
9	Проаналізувати особливості емоційно-вольових порушень при різних формах психічної патології.	6	10
10	Законспектувати етичні принципи роботи психолога у патопсихологічному дослідженні.	5	10
11	Підготувати аналітичний огляд ролі патопсихології у клінічній, експертній та реабілітаційній практиці.	6	10
12	Розробити практичні рекомендації психолога за результатами патопсихологічного дослідження (на прикладі умовного випадку).	6	10
13	Охарактеризуйте основні типи розладів особистості. Які методи патопсихологічного дослідження використовуються для їх діагностики та оцінки?	8	10
	Разом	72	108

Метою самостійної роботи є формування у здобувачів вищої освіти навичок і вмінь працювати з літературою, здатності визначити свою позицію й аргументовано її обґрунтувати, віднаходити стрижневі аспекти проблем, що потребують вирішення.

Предметом самостійної роботи студентів є вивчення ними окремих тем указаной навчальної дисципліни «Патопсихологія»,

підготовка презентацій тощо. Також самостійна робота студентів включає опрацювання наукових праць з окремих проблем сучасної психології.

Самостійна робота організовується у такій послідовності:

- попереднє вивчення навчальної програми з дисципліни;
- ознайомлення з літературою лекції;
- слухання лекції, складання лекційного конспекту з подальшим його доопрацюванням;
- вивчення і аналіз рекомендованої літератури і виконання контрольних завдань;
- з'ясування питань, які виникли під час вивчення матеріалу, консультації у викладача.

Основні теми навчальної дисципліни, що потребують самостійного опрацювання:

1. Основні принципи та техніки психотерапії. Які методи використовуються в психотерапії та соціотерапії для досягнення терапевтичних цілей?
2. Основні відмінності між когнітивно-поведінковою терапією і психоаналітичною терапією. Як кожен з цих підходів впливає на процес лікування?
3. Порівняйте гештальт-терапію з сімейною терапією. Які основні особливості та техніки використовуються в кожному з підходів?
4. Охарактеризуйте етичні аспекти психотерапевтичної практики та роль супервізії. Як ці аспекти впливають на професійний розвиток та якість надання психотерапевтичних послуг?
5. Основні принципи та завдання психопрофілактики. Як психопрофілактика реалізується в різних сферах життя, таких як освіта, робоче місце, родина та соціальні групи?
6. Основні особливості психопрофілактики для дорослих та літніх людей. Які сучасні тренди та інновації впливають на розвиток психопрофілактичних заходів для цих вікових груп?
7. Проаналізуйте роль психопрофілактики в системі охорони психічного здоров'я. Які методи використовуються для оцінки ефективності психопрофілактичних програм?

8. Методи моніторингу та оцінки результативності психопрофілактичних програм та інтервенцій. Які підходи є найбільш ефективними для вимірювання результатів психопрофілактичної діяльності?

Оформлення звіту про самостійну роботу

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті. Самостійна робота з навчальної дисципліни «Патопсихологія» включає: - поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; - проведення досліджень за методиками з якими знайомилися на практичних заняттях. У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками: • організації самостійної навчальної діяльності; • самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою; • конспектування літературних джерел; • робота з довідковою літературою.

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Патопсихологія» складання письмового звіту, есе за темами, вказаними в п.6.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у дні та години, визначені кафедрою для консультацій студентів у конкретного викладача.

7. Види самостійної роботи

1. Захист звіту про самостійну роботу.
2. Конспектування першоджерел.
3. Презентація наукового фільму.
4. Написання наукової статті.
5. Підготовка до виступу на студентську конференцію.
6. Участь в олімпіаді з психології.
7. Виконання завдань практичних робіт

Індивідуальні науково-дослідні завдання

Індивідуально-науково дослідне завдання (ІНДЗ) як вид самостійної роботи передбачає залучення здобувачів вищої освіти до

наукових досліджень. Фактично виконання таких завдань в процесі засвоєння навчальної дисципліни «Патопсихологія» дозволяє їм приступити до опанування методикою наукових досліджень у галузі практичної психології.

Для оформлення ІНДЗ план до теми здобувач складає самостійно, відповідно в такий же спосіб займається пошуком наукової літератури. Індивідуальні консультації з викладачем сприятимуть виконанню ІНДЗ, спрямовуючи його в позитивне русло.

Важливою складовою підсумкового результату ІНДЗ є правильне оформлення бібліографічних посилань як по тексту роботи, так і в прикінцевому списку використаних джерел з теми (відповідно до бібліографічного опису з урахуванням Національного ДСТУ8302: 2015). стандарту України

Набуття студентами навичок наукових досліджень під час виконання ІНДЗ сприятиме подальшому конструктивному написанню курсової чи у підсумку кваліфікаційної роботи.

Підготовка і захист ІНДЗ на запропоновані теми:

1. Порівняти особливості патопсихологічних реєстр-синдромів у хворих з різними формами психічних захворювань. Які спільні та відмінні риси можна виявити?
2. Охарактеризувати методи дослідження та оцінки патопсихологічних реєстр-синдромів. Які підходи є найбільш ефективними для діагностики в кожному з випадків?
3. Скласти конспект психокорекційного заняття з інтегрованим поєднанням різних видів арттехнік по роботі із поведінковими розладами дитячого віку.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (3 рівня складності, загальною кількістю понад 500 тестів). Модульний контроль проводиться в навчально-науковому центрі незалежного оцінювання НУВГП.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;

- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Питання до модульного контролю

1. Основні характеристики патопсихології як наукової галузі
2. Порушення мовлення.
3. Сучасні психологічні концепції про механізми порушень мислення.
4. Основні методи дослідження порушень пам'яті, мислення, мовлення.
5. Особливості проведення патопсихологічного експерименту.

6. Методи обстеження психічно хворих.
7. Внесок Б.В. Зейгарник до патопсихології.
8. Класифікація порушень відчуттів (анестезії, гіперестезії, сенестопатії, синестезії, парестезії), основні критерії їх диференціації.
9. Патопсихологія і медична психологія.
10. Порушення процесу саморегуляції пізнавальної діяльності.
11. Поняття свідомості у філософії, психології і психіатрії.
12. Патопсихологічні прояви порушень особистості.
13. Сексуальні девіації (парафілії).
14. Основні форми поведінки, що відхиляється (пияцтво, алкоголізм, токсикоманія, наркоманія, агресивні поведінка, суїцид, порушення їстівної поведінки, розлад потягів).
15. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості.
16. Поняття «патопсихологія» і «психопатологія», їх відмінності.
17. Принципи побудови патопсихологічного обстеження.
18. Метод спостереження в психопатології.
19. Вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (В.М. Бехтерев, С.С. Корсаков, Е. Крепелін, Е. Блейлер та ін.).
20. Психологічна сутність психопатій.
21. Психологічні втручання (інтервенції).
22. Розлади мовлення (афазії, дизартрії, мутизм).
23. Діагностика та класифікація психічних розладів у Міжнародній класифікації хвороб.
24. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації.
25. Методики дослідження розладів пам'яті.
26. Психологічні особливості і психічні розлади осіб зрілого, похилого і старечого віку.
27. Епілепсія, ознаки, симптоми. Причини.
28. Схема патопсихологічного обстеження дітей певної вікової категорії.
29. Патопсихологічні прояви порушень особистості.
30. Взаємодія психолога і лікаря – психотерапевта при проведенні психотерапії.

31. Порушення самосвідомості, їхнє місце в загальній картині порушень психічної діяльності.
32. Психологічна корекція.
33. Класифікація психічних хвороб.
34. Психологічні особливості і психічні розлади осіб зрілого, похилого і старечого віку.
35. Основні операції мислення.
36. Порушення смислоутворення.
37. Патопсихологія пам'яті.
38. Психологічне консультування.
39. Порушення структури ієрархії мотивів.
40. Патопсихологічний експеримент.
41. Психотерапія і патопсихологія як дві галузі знання, що мають спільний об'єкт, але різний предмет вивчення.
42. Місце патопсихології в системі наук.
43. Методи дослідження відчуттів і сприймання.
44. Порушення особистісного компоненту мислення.
45. Патопсихологічні дослідження і теоретичні питання психіатрії.
46. Агнозії, ілюзії, галюцинації, ейдетизм, дереалізаційні розлади, порушення сприймання часу.
47. Методи дослідження структурних компонентів особистості.
48. Порушення динаміки діяльності мислення.
49. Загальне уявлення про основні напрями психотерапії.
50. Психологічні особливості і психічні розлади осіб зрілого, похилого і старечого віку.
51. Методики дослідження порушень мислення.
52. Патопсихологічні та психотерапевтичні втручання.
53. Порушення відчуття і сприймання.
54. Принципи побудови патопсихологічного обстеження.
55. Місце патопсихології в системі наук.
56. Порушення саморегуляції і опосередкування.
57. Сексуальні девіації (парафілії).
58. Психотерапія як різновид психологічної допомоги.
59. Методи профілактики психічних захворювань.
60. Патопсихологічний експеримент.
61. Порушення особистісного компоненту мислення.

62. Методики дослідження розладів пам'яті.
63. Історія розвитку патопсихології та психіатрії.
64. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості.
65. Психологічні втручання (інтервенції).
66. Взаємодія психолога і лікаря – психотерапевта при проведенні психотерапії.
67. Розлади відчуття і сприймання.
68. Патопсихологічні дослідження і теоретичні питання психіатрії.
69. Принципи побудови патопсихологічного обстеження.
70. Патопсихологія і медична психологія.
71. Методи дослідження структурних компонентів особистості.
72. Психологічні особливості і психічні розлади осіб зрілого, похилого і старечого віку.
73. Порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.
74. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості.
75. Агнозії, ілюзії, галюцинації, ейдетизм, дереалізаційні розлади, порушення сприймання часу.
76. Психологічна сутність психопатій.
77. Психологічне консультування.
78. Внесок Б.В. Зейгарник до патопсихології.
79. Основні форми поведінки, що відхиляється.
80. Порушення смислоутворення.
81. Патопсихологічні дослідження і теоретичні питання психіатрії.
82. Класифікація психічних хвороб.
83. Метод спостереження в психопатології.
84. Принципи побудови патопсихологічного обстеження.
85. Методи профілактики психічних захворювань.
86. Патопсихологія пам'яті.
87. Патопсихологічний експеримент.
88. Діагностика та класифікація психічних розладів у Міжнародній класифікації хвороб.
89. Порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.

90. Психологічні особливості і психічні розлади осіб зрілого, похилого і старечого віку.
91. Основні операції мислення.
92. Сексуальні девіації (парафілії).
93. Патопсихологічні прояви порушень особистості.
94. Методи дослідження структурних компонентів особистості.
95. Психологічні втручання (інтервенції).
96. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості.
97. Порушення самосвідомості, їхнє місце в загальній картині порушень психічної діяльності.
98. Психологічні втручання (інтервенції).
99. Порушення відчуття і сприймання.
100. Психологічне консультування.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2010. 210 с.
2. Мартинюк І. Патопсихологія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Савенкова І.І. Патопсихологія : навч.-метод. посібник. Миколаїв, 2017. 158 с.
5. Турецька Х, Штенювич Т. Патопсихологічна діагностика. Львів, 2010.
6. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 160 с.
7. Zeigarnik B.V. Podstawy patopsychologii klinicznej. Warszawa : PWN, 1983. 229 s.

Додаткова література

1. Аршава І. Ф., Черненко М. І., Корнієнко В. В. Патопсихологічна діагностика в клініці. Дніпро : РВВ ДНУ, 2006. 32 с.

2. Закалик Г. М., Войцеховська О. В., Шувар Н. М. Основи клінічної психології. Львів : Львівська політехніка, 2022. 432 с.
3. Закалик Г. М., Терлецька Ю. М. Патопсихологія : понятійно-термінологічний словник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 156 с.
4. Ільїна Н. Клінічна психологія. Київ : Університетська книга, 2022. 163 с.
5. Кричківська Т. Д. Психологія аномального розвитку. Київ: КНТ, 2016. 163 с.
6. Медична психологія: в 2-х т. Т.2. Спеціальна медична психологія / Г. Я. Пилягіна, О. О. Хаустова, О. С. Чабан та ін.; за ред. Г. Я. Пилягіної. Вінниця : Нова Книга, 2020. 496 с.
7. Ніконенко Ю. П. Клінічна психологія. Київ : КНТ, 2016. 369 с.
8. Основи патопсихології / укл. Н. А. П'ясецька. Умань : АЛМІ, 2015. 232 с.
9. Психіатрія / під ред. Напрєєнко О. К. Київ : Здоров'я, 2001. 584 с.
10. Психіатрія та наркологія / А. М. Скрипніков, Л. В. Животовська, Л. А. Боднар, Г. Т. Сонник. Київ : Медицина, 2021. 224 с.
11. Ставицька О. Г. Ставицький О. О. Емпіричне дослідження ставлення інвалідизованих осіб до себе залежно від професійної спрямованості. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 1 / 2020. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. (Серія: Психологічні науки). С. 63–70.
12. Ставицька О., Ставицький О., Мягка О. Рівень сформованості структурних елементів емоційного інтелекту в підлітковому віці. *Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць РДГУ*. 2021. Вип. 17. С. 135–142.
13. Ставицька О. Г. Ставицький О. О. Статеворольові відмінності у ставленні до інвалідизованих (за методикою дослідження гандикапності). *Габітус: фаховий науковий журнал з соціології та психології*. Одеса Випуск 23/2021.
14. Ставицька О., Ставицький О. Психологічний інструментарій: опитувальник симптомокомплексу гандикап. *Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць РДГУ*. 2023. Вип. 20. С. 171–182.
15. Ставицька О., Хаустова Т., Павлюченко М. Психологічні особливості життєстійкості внутрішньо переміщених осіб.

Психологія: реальність та перспективи. Збірник наукових праць РДГУ. 2024. № 23. С. 177–186. DOI: https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi23.397

16. Ставицька О., Максименко А., Гнезділова І., Лютко О. та ін. Майстерність турботи: сучасні навички підтримки. *Комунікації та стійкості* : посібник для фахівців служби зайнятості, кар'єрних консультантів і спеціалістів з управління персоналом. Рівне : ПП «Формат А». 200 с. ISBN 978-617-515-436-6
17. Табачніков О.Ю., Абдюхімова Ц.Б., Копчак О.О. Клінічна (медична) психологія. Київ : Книга Плюс, 2020. 264 с.
18. Федосова Л. Клінічна психологія. Київ : Видавничий дім «Персонал», 2013. 248 с.
19. Zeigarnik B.V. *Experimental Abnormal Psychology*. New York : Springer, 1972. 158 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, вул. О.Борисенка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>
3. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://cbs.rv.ua/>
4. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) . URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>
http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php
5. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <https://osvita.ua/>
6. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/
7. Наукометричні бази НУВГП. URL: <https://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/naukometrychni-bazy>
8. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://www.cbc.rv.ua>
9. Стандарт вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія». URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64410/
10. Агаєв Н. А., Кокун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Остапчук В. В., Ткаченко В. В. Збірник методик для діагностики

негативних психічних станів військовослужбовців: Методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2016. 234 с. [URL: http://www.umsa.edu.ua/lecture/psychiatry/psychiatrpidr](http://www.umsa.edu.ua/lecture/psychiatry/psychiatrpidr)

11. Давидов І. Є. Депресивний розлад – психосоматика. URL: <https://rehab.net.ua/uk/>

12. Сонник Г. Т., Напрєєнко О. К., Скрипніков А. М. Психіатрія : підручник. URL: <http://www.umsa.edu.ua/lecture/psychiatry/psychiatrpidr>